

## POSTANOWIENIE

Dnia 20 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania K.K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

o prawo do emerytury,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 20 października 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 12 sierpnia 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i nie obciąża odwołującego się kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

## UZASADNIENIE

Decyzją z 29 listopada 2017 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych w L. (organ rentowy) odmówił K.R. (wnioskodawca) prawa do emerytury, z uwagi na nieudowodnienie żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Wnioskodawca zaskarżył powyższą decyzję odwołaniem w całości, domagając się zaliczenia do okresu pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia:

1. od 1 lipca 1975 r. do 30 kwietnia 1978 r. w „S.” w S.;
2. od 5 maja 1978 r. do 3 sierpnia 1982 r. w P. w C., w tym okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej od 25 kwietnia 1980 r. do 6 lipca 1982 r.;
3. od 6 sierpnia 1982 r. do 9 stycznia 1985 r. w Z. w L.;

4. od 17 stycznia 1985 r. do 1 października 1990 r. w Stoczni Remontowej „R.” w G..

gdyż w powyższych okresach wnioskodawca świadczył prace uznawane za wykonywane w szczególnych warunkach zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, Nr 8, poz. 43, ze zmianami, dalej jako rozporządzenie z 7 lutego 1983 r.) oraz z zarządzeniem nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego Nr 1-3, poz. 1 ze zmianami, dalej jako zarządzenie nr 3 MH).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z 2 października 2019 r., VIII U (...) Sąd Okręgowy w L. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca 20 czerwca 1975 r. ukończył Zasadniczą Szkołę Zawodową w B. w zawodzie ślusarz mechanik. W dniu 10 października 1978 r. ukończył podstawowy kurs spawania elektrycznego, uzyskując stosowne uprawnienia. W dniu 6 lipca 1985 r. ukończył natomiast kurs podstawowy spawania gazowego, zaś w dniu 16 czerwca 1988 r. kurs spawania w osłonie CO<sub>2</sub>. Z dniem 1 lipca 1975 r. wnioskodawca został zatrudniony w „S.” w S.. Początkowo na okres do 30 września 1975 r. celem odbycia wstępnego stażu, w tym okresie został zatrudniony na stanowisku ślusarza. Zgodnie z programem wstępnego stażu wnioskodawca był zobowiązany do opanowania biegłego czytania rysunku technicznego, poznania materiałów stosowanych w produkcji, urządzeń, narzędzi i przyrządów, zapoznania się z pracą w kontroli międzyoperacyjnej, miał nauczyć się wykrywać braki i poznać źródła ich powstawania, opanować praktyczne wykonawstwo robót. Po zakończeniu wstępnego stażu wnioskodawca został zatrudniony w dziale Głównego Mechanika na stanowisku ślusarza remontowego. Wnioskodawca wykonywał głównie czynności pomocnika spawacza. W zakładzie wykonywano spawanie elektryczne i gazowe do elementów silników elektrycznych.

Praca wnioskodawcy polegała na układaniu na specjalnych przyrządach elementów do spawania, a następnie przytrzymywaniu spawaczowi elementów do zespawania, ewentualnie wykonywaniu innych czynności pomocniczych. Pracę świadczył na hali zakładu, gdzie wydzielone było stanowisko spawalnicze. Na hali tej znajdowały się także lakiernia, galwanizernia, myjnia płynem TRI, linia produkcyjna, tłocznia i inne stanowiska. Z dniem 5 maja 1978 r. wnioskodawca został zatrudniony w P. w C., jako monter kotłowy. W pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace polegające na demontażu, remoncie i ponownym montażu płaszczy wodnych w kotłach. Za pomocą palnika acetylenowo-tlenowego wycinał zużyte elementy rurek i w to miejsce wspawывał nowe. Była to praca wykonywana wewnątrz kotłów o różnych wymiarach. W okresie od 25 kwietnia 1980 r. do 6 lipca 1982 r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową, po zakończeniu której powrócił do pracy w P. w C., wykonując te same czynności. Pracę taką wykonywał do dnia 3 sierpnia 1982 r. Od dnia 6 sierpnia 1982 r. wnioskodawca podjął zatrudnienie w Z. w L.. Pracował przez cały okres zatrudnienia jako spawacz przy elektrycznym spawaniu stali, wykonując elementy zamienne dla elektrowni. Pracował na jednej hali, gdzie zatrudnionych było wielu spawaczy w brygadach po pięciu pracowników. Wycinał także palnikami elementy stalowe, a następnie wykonywał odpowiednie spawy. Skarżący wykonywał przez cały okres zatrudnienia takie same czynności, aż do rozwiązania stosunku pracy z dniem 9 stycznia 1985 r. Od 17 stycznia 1985 r. wnioskodawca był zatrudniony w Stoczni Remontowej „R.” w G., na stanowisku spawacza elektrycznego ręcznego, na czas nieokreślony. Pracował przy spawaniu elektrycznym kontenerów. Spawanie wykonywał na rusztowaniach na zewnątrz i wewnątrz kontenerów na hali stoczni, gdzie pracowali zarówno spawacze, ślusarze i malarze. Od dnia 1 lipca 1987 r. wnioskodawcy w Stoczni Remontowej „R.” w G. powierzono obowiązki brygadzysty oraz prowadzenie magazynu w B. w M., za co przyznano mu dodatek pieniężny. Częściowo w dalszym ciągu zajmował się czynnościami przy spawaniu, nadzorując jednocześnie innych spawaczy i magazyn, co wiązało się koniecznością kontroli nad wydawaniem materiałów znajdujących się w magazynie. Pracę przy opisanych czynnościach w Stoczni Remontowej „R.” w G. wnioskodawca wykonywał do 1 października 1990 r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał odwołanie wnioskodawcy za niezasadne. Sąd Okręgowy stwierdził, że wnioskodawca wykonywał prace w warunkach szczególnych określone w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., będąc zatrudnionym w okresie od 5 maja 1978 r. do 3 sierpnia 1982 r. (przez 4 lata, 2 miesiące i 30 dni) w P. w C. i wykonując wówczas prace wskazane w dziale XIV wykazu A – „Prace różne”, pod pozycją 12 – „Prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym” w związku z pracami wskazanymi pod pozycją 25 – „Bieżąca konserwacja agregatów i urządzeń oraz prace budowlano – montażowe i budowlano – remontowe na oddziałach będących w ruchu, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie”, a także będąc zatrudnionym w okresie od 6 sierpnia 1982 r. do 9 stycznia 1985 r. (przez 2 lata, 5 miesięcy i 4 dni) w Z. w L. i wykonując wówczas prace wskazane w dziale XIV wykazu A – „Prace różne”, pod pozycją 12 – „Prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym”. Do okresu pracy w warunkach szczególnych Sąd Okręgowy zaliczył także czas odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej od 25 kwietnia 1980 r. do 6 lipca 1982 r. Brak było natomiast w ocenie Sądu Okręgowego podstaw do przyjęcia, że praca wykonywana przez wnioskodawcę w okresach od 1 lipca 1975 r. do 30 kwietnia 1978 r. w „S.” w S. jako pomocnik spawacza, oraz od 17 stycznia 1985 r. do 1 października 1990 r. w Stoczni Remontowej „R.” w G. stanowiła zatrudnienie w szczególnych warunkach, wykonywane stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W okresie zatrudnienia w „S.” w S. wnioskodawca nie posiadał uprawnień spawacza. Pierwsze uprawnienia w tym przedmiocie nabył dopiero w okresie od 25 sierpnia do 10 października 1978 r. Ponadto nie wykonywał on samodzielnie spawania, a jedynie pomagał spawaczowi i asystował przy procesie spawania, przytrzymując bądź układając elementy. Dodatkowo w początkowym okresie zatrudnienia odbywał wstępny staż, podczas którego wykonywał różne prace, nie wymienione w powoływanym wyżej rozporządzeniu. Podobnie nie sposób w ocenie Sądu Okręgowego uznać, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w warunkach szczególnych w okresie zatrudnienia od 1 lipca 1987 r. do 1 października 1990 r. w Stoczni Remontowej „R.” w G., gdyż większość

tego okresu zatrudnienia skarżącego wiązała się z szeregiem czynności niestanowiących pracy w warunkach szczególnych. Wnioskodawca prowadził magazyn w B. w M. i otrzymywał z tego tytułu dodatek, o czym świadczą liczne adnotacje w aktach osobowych skarżącego. Okoliczność ta zdaniem Sądu stoi w sprzeczności z możliwością uznania, że w okresie prowadzenia magazynu praca spawacza była wykonywana przez wnioskodawcę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wyrokiem z 12 sierpnia 2020 r., III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne i rozważania prawne, dokonane przez Sąd Okręgowy i stwierdził, że wnioskodawcy nie można zaliczyć do pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w „S.” w S., gdyż z uwagi na zakres czynności, wykonywanych przez wnioskodawcę nie sposób przyjąć, że świadczył on kwalifikowaną pracę przy spawaniu stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Nie można również uwzględnić wnioskodawcy do pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Stoczni Remontowej „R.” w G., ponieważ poza wykonywaniem prac przy spawaniu wnioskodawca zajmował się także nadzorem nad magazynem, co nie stanowiło pracy w warunkach szczególnych i tym samym nie dawało podstaw do przyjęcia, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze pracy wykonywał prace, uprawniające do nabycia świadczenia emerytalnego w obniżonym wieku.

Wnioskodawca zaskarżył powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na przesłance potrzeby wykładni przepisów budzących wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów i występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego – czy wykonywanie pracy w charakterze pomocnik, asystenta spawacza bez posiadanych uprawnień do wykonywania czynności spawalniczych, pozbawia możliwości zakwalifikowania świadczonej pracy zgodnie z pkt 12 Działu XIV wykazu A rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. jako pracy przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowodorowym a tym samym nie daje wnioskodawcy uprawnień do świadczeń emerytalnych z tytułu wykonywania

pracy w warunkach szkodliwych. W ocenie wnioskodawcy skarga kasacyjna jest także oczywiście uzasadniona, z uwagi na naruszenie przez Sąd Apelacyjny art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna) oraz § 4 rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. przez przyjęcie, że obowiązkowego trzymiesięcznego stażu nie wlicza się do pracy w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną wnioskodawcy organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarżący, formułując wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, stara się w istocie wykazać, że błędne było niezaliczenie okresu wykonywanej przez niego pracy w „S.” w S. do okresu pracy w warunkach szczególnych. W tym zakresie stanowisko skarżącego jest trafne. Zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego praca przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym uznana została za pracę o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości, a nie jakakolwiek inna praca składająca się (obok pracy spawalniczej) na ostateczny rezultat całego procesu produkcyjnego. Istotne jest jedynie wykonywanie pracy przy spawaniu. Zgodnie z poglądami Sądu Najwyższego wyrażonymi w uzasadnieniu wyroku z 29 stycznia 2008 r., I UK 192/07 (OSNP 2009 nr 5-6, poz. 79), określenie „prace przy spawaniu”, zawarte w pkt 12, Działu XIV wykazu A rozporządzenia z 7 lutego 1983 r., obejmuje prace wykonywane w przebiegu procesu spawania niezależnie od posiadania stosownych uprawnień. Inaczej rzecz ujmując, za prace „przy spawaniu” mogą być uznane prace wykonywane przez osoby zatrudnione nie tylko na stanowisku spawacza, pod warunkiem jednakże, że uczestniczą one w procesie

spawania (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2017 r., I UK 501/16; z dnia 4 marca 2014 r., III UK 74/13; z dnia 2 sierpnia 2012 r., II UK 16/12).

Jednakże w niniejszej sprawie poza wyżej wspomnianym okresem, sporny był jeszcze czas zatrudnienia wnioskodawcy w Stoczni Remontowej „R.” w G., którego nie dotyczy wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ale jedna z podstaw skargi kasacyjnej. Z dotychczasowego, ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. W świetle poglądów prawnych wyrażonych w powołanym wyżej wyroku w sprawie I UK 192/07 nie ma podstaw, aby uznać, że w pojęciu tym zawierają się wszystkie prace, także niezwiązane z przebiegiem spawania, wykonywane na innych stanowiskach pracy, które stanowią „pewien ciąg technologiczny umożliwiający osiągnięcie efektu finalnego” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10, LEX nr 950426). Prowadzi to do wniosku, że badanie czy praca w szczególnych warunkach (prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym) była wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy nie jest konieczne, gdy pracownik wykonywał również inne rodzajowo prace, czyli gdy nie wykonywał stale (codziennie) pracy w szczególnych warunkach (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2011 r., I UK 125/11, LEX nr 1108448; z dnia 17 września 2019 r., III UK 225/18). Dlatego wykonywanie innych czynności niż spawanie w czasie pracy sprawia, że nie można danego okresu kwalifikować jako pracy w warunkach szczególnych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2019 r., II UK 127/18 i powołane tam orzecznictwo). Jedynie ustalenie w toku postępowania sądowego, że w ramach wykonywania podstawowego zatrudnienia przy pracy w szczególnych warunkach jedynie ubocznie i krótkotrwale (w skali doby pracowniczej) wykonywano czynności nienarażające na działanie czynników szkodliwych, które to czynności wykonywane były na tak małą skalę, że można je uznawać za marginalne i pomocnicze, pozwala kwalifikować jako okres pracy w warunkach szczególnych okres, podczas którego wykonywano także prace dodatkowe (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca

2017 r., I UK 112/16). Ustalenie w niniejszej sprawie przez Sądy, że skarżący wykonywał nie tylko prace spawalnicze ale magazynierskie jest równoznaczne z uznaniem, że nie wykonywał on pracy w szczególnych warunkach (czyli stale i w pełnym wymiarze czasu pracy zgodnie z § 2 rozporządzenia). Oznacza to, że okres ten nie może zostać zaliczony jako praca w warunkach szczególnych, a to z kolei nie pozwoliłoby na uznanie skargi kasacyjnej za zasadną w przypadku jej merytorycznego rozpoznania i uwzględnienia zarzut dotyczącego okresu wykonywania pracy przy spawaniu w charakterze pomocnika spawacza.

Z niekwestionowanych przez wnioskodawcę ustaleń faktycznych co do długości poszczególnych okresy zatrudnienia wynika, że zaliczony mu okres pracy w warunkach szczególnych wynosił 8 lat 8 miesięcy i 3 dni, zaś potencjalnie nadający się do zaliczenia do tej kategorii okres zatrudnienia wnioskodawcy w „S.” w S. wynosił 2 lata i 10 miesięcy. Zatem nawet gdyby przyjąć, że ów okres należy wnioskodawcy zaliczyć do okresu pracy w warunkach szczególnych, to i tak wnioskodawca nie wykazałby wymaganego 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych. Tym samym merytoryczne rozpoznanie skargi kasacyjnej, w tym kształcie w jakim została ona wniesiona, nie przyczyniłoby się do zmiany rozstrzygnięcia przyjętego przez Sądy pierwszej i drugiej instancji.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.